

Een magisch instrument

interview Geen instrument zo veelzijdig als de viool. Vandaar dat het de droom was van violist Christiaan Bor een marathon-ode aan het instrument te organiseren. Die droom is nu eindelijk uitgekomen.

De viool is het instrument dat de menselijke stem het dichtst benadert. Je kunt het instrument zó laten zingen dat je Callas of Caruso hoort." Violist Christiaan Bor is totaal verslingerd aan zijn instrument. "De viool stelt je in staat om je eigen klank te ontwikkelen en je ziel daar optimaal in te leggen. Daarom is het instrument het meest magisch van allemaal", vertelt hij.

Het festival *De wereld van de viool*, vanaf vrijdag in de Oosterpoort, is dan ook een lang gekoesterde wens van Bor. Hij liep al jaren rond met het idee om een concertmarathon met vioolmuziek te organiseren, maar het kwam er steeds niet van. Maar het vijftienvijftigjarige jubileum van het door hem opgerichte *Reizend Muziekgezelschap*, gaf hem eindelijk een aanleiding om het toch te organiseren.

Dat gezelschap, waarmee Bor eerder in samenwerking met VPRO-radio marathonuitvoeringen

met muziek van componisten uit de tijd van de Romantiek organiseerde treedt er ook op, net als onder andere de Hongaarse vioolvirtuoos Jozsef Lendvai, het Vasile Luca Zigeunerorkest en het Zapp String Quartet.

Het festival is opgezet als een 'reis om de wereld van de viool'. Bor: "De rol van het instrument beperkt zich niet tot onze West-Europese klassieke muziek. Ook binnen de jazz-, tango-, zigeuner- en Indiase klassieke muziek heeft de viool een prominente plaats." Bor heeft zijn best gedaan om in zijn programmering al deze aspecten op te nemen. Zo hoopt hij de rijke geschiedenis van zijn instrument vanuit verschillende perspectieven te belichten.

Volgens Bor zijn compositie en uitvoeringspraktijk van vioolmuziek door de eeuwen heen ingrijpend veranderd. "In de achttiende eeuw waren violisten vaak ook componist. De Italiaanse virtuoos Giovanni Batista Viotti is daar een goed voorbeeld van. Hij was een echt multitalent, dat met zijn composities van stad naar stad trok."

Deze violisten schreven muziek met een heel eigen signatuur. Aan het begin van de twintigste eeuw ontstond er echter een breuk tussen componeren en uitvoeren: Hierdoor werd het concertrepertoire voor viool steeds meer uitgehold - een ontwikkeling die Bor

betreurt.

In *De wereld van de viool* wil hij de vergeten traditie van de violist-componisten weer tot leven wekken. Bor nodigde een aantal Nederlandse violisten uit, die recitals met zelfgekozen stukken verzorgen. "Het zijn allemaal composities die je zelden of nooit in de concertzaal hoort, zoals de vioolconcerten van Spohr of Vieuxtemps. Niemand wil dat meer programmeren of opnemen voor cd."

Kleine ensembles, die het multiculturele karakter van de viool onderstrepen, olijsten de recitals van de individuele violisten. Exotisch hoogtepunt is de uitvoering van enkele Indiase raga's door violiste Lenneke van Staal en tabla-speler Heiko Dijker. Bor: "Een raga is een traditionele melodie die in India van leraar op leerling wordt doorgegeven. Het interessante van deze Indiase vioolmuziek is dat het instrument compleet anders gestemd is dan in het Westen."

Toch heeft Bor niet de pretentie om een volledig portret van de viool te presenteren: "Maar ik geloof wel dat een paar van de belangrijkste aspecten aan bod komen. Ik ben blij dat mijn droom van een marathon-ode aan de viool met dit festival eindelijk is uitgekomen."

De wereld van de viool, 9 tot en met 11 februari, De Oosterpoort. www.dewereldvande viool.nl

Christiaan Bor



Foto Bert Janssen

BEELDDE KUNST | Love it or leave it in Albion Putti

recensie Lange tijd exposeerde Wilma Mencke schilderijen in haar galerie. Maar daarmee heeft ze het helemaal gehad. Nu heeft ze keramiek. Voor mensen die op zoek zijn naar iets gek.

Steengoed' staat vermeld bij veel kunstwerken in galerie Albion Putti. Galeriehoudster Wilma Mencke lijkt iets te overenthousiast haar favorieten

op de expositie aan te prijzen. Lijkt. In werkelijkheid bedoelt Mencke met steengoed gewoon het materiaal waarvan een flink aantal kunstwerken gemaakt is. Keramiek dus.

Met *Putti* - de mollige engeltjes die vaak in klassieke kunst te zien zijn - in de naam van de galerie wilde Mencke vijftien jaar geleden bij de oprichting duidelijk maken dat er geen loodzware, serieuze kunst te zien zou zijn. "Ik heb kunst met een knipoog", zegt Mencke. En *Albion* is de historische naam van het voormalige pakhuis waarin de ga-

lerie gevestigd is.

Lange tijd exposeerde Mencke vooral schilderijen. "Ik had niks met keramiek. Ik dacht dat het altijd dat het van die bruine potten waren. Totdat ik ontdekte ik hoe bijzonder keramiek kon zijn." Sinds kort is in de galerie geen schilderkunst meer te zien.

Mencke: "Op een bepaald moment had ik het helemaal gehad met schilderijen. Ik wilde bekend worden als adres voor mensen die iets gek zoeken op het gebied van keramiek. Frans Haks was een voor-

[MARCEL WICHGERS]

beeld voor mij. Net als hij vind ik dat kunst kitsch mag zijn, barok en neo-barok. *Love it or leave it*: die houding had hij ook."

Het vijftienjarige bestaan van Albion Putti is aanleiding voor de huidige jubileumexpositie met objecten van vijftien kunstenaars. Zoals een porseleinen baby van Carolein Smit. Prijs: bijna drieduizend euro.

"Je moet het geld ervoor over hebben", vindt Mencke. "Bij Smit is het ook een goede investering. In Amerika is zij *hot*. Deze baby van haar

is zo aandoenlijk. Ik heb al e-mails gekregen van mensen die al een baby van Smit hebben. Binnenkort komen ze weer kijken omdat ze er nóg een willen. Smit is heel eigenzinnig. Als ze aan het werk gaat, denkt ze geen moment aan wat het publiek ervan zal vinden. Dát bewonder ik. Haar werk fascineert en stoot af. Je blijft kijken, al lijkt het eng."

Albion Putti, Noorderhaven 27/1. Open wo. t/m za. en 1e zo. v.d. maand, 13-17 uur. T/m 1 april. www.albionputti.nl



gelezen gezien gehoord

Wie: Maarten Loonen, bioloog bij het Arctisch Centrum
Zag: Archeologisch Park in Xanten, Duitsland

Boeien zonder beeld

[DONALD VAN TOL]

recensie Een stomme film is moeilijk te verteren voor het publiek van de 21ste eeuw. Tenzij je hem ziet met de live muziek van bigband Flat Earth Society.

There are a thousand ways to point a camera, but really only one." In de stomme film *De Oesterprinses* (1919) is goed te zien hoe filmpionier Ernst Lubitsch zijn uitspraak in praktijk brengt. Gebruik makend van haast uitsluitend vaste camerastandpunten weet hij scènes te creëren die wervelen van dynamiek. Door-

dacht gekozen beeldcompositie en een strakke choreografie van grote groepen acteurs helpen hem daarbij. Toch zal de film voor de meeste 21e-eeuwse kijkers, gewend aan vloeiende camerabewegingen en special effects, dodelijk saai zijn.

Behalve als je 'm ziet met live muziek van de Belgische bigband Flat Earth Society.

In het kader van het International Film Festival Rotterdam draaide *De Oesterprinses* afgelopen zaterdag in het Grand Theatre. De bigband speelde vlak onder het witte doek. De zwart-wit komedie verhaalt over Ossi, de verwende dochter van een steenrijke oestermagnaat. Ze wonen in een kast van een huis, waar tientallen lakeien en dienstmeiden zich voor hen uit de naad werken. Ossi wil een man, en haar vader moet ervoor zorgen.

Het is een zouteloos verhaaltje, maar met de geroemde filmstijl van Lubitsch en de fabuleuze timing van Flat Earth Society gaat het borrelen en bruisen.

Zo vormen muziek en beeld een perfecte symbiose in de scènes waarin huwelijkskandidaat Prins Nucki ongeduldig wacht tot hij wordt voorgesteld aan Ossi, ter-

wijl zij door minstens een dozijn dienstmeiden wordt gewassen, gemasseerd en opgedoft. De muziek vloeit naadloos over van nerveus, naar zwierig sensueel en weer terug. De vaart blijft erin tot het laatste shot, waarin de Oesterkoning door het sleutelgat van Ossi's slaapkamer gluurt en ziet dat het goed is.

Na afloop van de film speelt de FES nog een korte maar spectaculaire set. Hoogtepunt is de compositie *Ich bin George*, die de bandleider droog aankondigt als "een ode aan Bush, en 'bin' slaat op Laden natuurlijk". Het nummer begint als een scheefhangende militaire mars die steeds verder uit het lood gaat hangen. Al wankelend ont-popt zich een tergende klaagzang die plots omslaat in het geluid van een op hol geslagen bijenkolonie. *De Oesterprinses* zou niet zonder muziek kunnen. Maar de Flat Earth Society boeit ook zonder beeld.

Ik was afgelopen week in Xanten voor *Goose 2007*, een conferentie waar Europese ganzenonderzoekers samenkomen. We zaten in het overstromingsgebied van de Rijn, waar heel veel ganzen zitten. We hadden een excursie gehad, en 's avonds belandden we in het Romeinse themapark. Dat maakte veel indruk. Ik had net wat lezingen gevolgd bij archeologie en daar hadden ze het over de Romeinse tijd gehad. Als je dan op zo'n plek loopt, komen die verhalen tot leven. Er waren allerlei opgravingen en er was veel nagebouwd. Ik dacht: dit is levende geschiedenis, hier kom ik terug met mijn kinderen.

Je gaat ook het landschap anders bekijken. Er was bijvoorbeeld een natuurlijke heuvel. Dat is nu een natuurreservaat waar ganzen met duizenden tegelijk te zien zijn. Vroeger zijn de Batavieren uit Nederland tot daar gekomen en ze hebben er gruwelijke verliezen geleden tegen de Romeinen. Ik zie die poppetjes dan als in een strategospel over de vlakke gaan. Ook fascinerend zijn die kleine hoogteverschillen, waardoor je de voeten droog hield. Vroeger was een stukje van één meter zeventig hoger van vitaal belang. Als ik nu over de rijksstraatweg, dus over de Hondsrug fiets, zie ik dat ook weer. Al die dingen komen dan bij elkaar." [DONALD VAN TOL]